



N<sup>o</sup>. 41.

Sestdeenä, 7 (19.) Oktober

1872.

Malta par gaddu: Mahjas weests 1 rubl., pastes nauda 60 kap.

**M a h d i t a j s.**

**Eestschemmes sinas.** No Nihgas: pahr Leels, Krohna-mantineeka reisofchanu, — kibbele dselsu-zekä, — tohrens Kastalazze. No Leepajas: kibbele dselsu-zekä. No Nehwales: abbele, fas ohttreif seedejuse. No Pehterburgas: pahr schenkeem. No Maslawas: nelaima zaur ugung-grehtu. No Kownas gub.: grahfs Plater nomirris.

**Abrsemmes sinas.** No Wabzsemmes: Bruhschu lehninam truhwe, — bislapu sribde. No Franzijas: prinzis Napoleons isratdibis, — Baschna prozesse, — bribnum Lurde. No Englandes: Jesuiti. No Spanijas: pahr dumpofchanohs. No Italijas: pahr padwisu. No Konstantinopeles: pahr Leelsirsa Nikolaja reisofchanu. No Amerikas: presidenta kandidati. No Aeffinijas: pahr Egipteeschu usmahlschanohs Aeffinijai.

**Zaunakabs sinas.**

Kahds wahrs pahr ammata-wihreem. War taggadeju fshlmeisteru dschw. Kä zilwelus warr pasht. Bilweziga pahrdrohschiba. Dargu dsimtene. Grabmatu sinna.

**Beeliffumä.** Wendes meita. Appini un meeschi. Lai fargajahs. Arri wallobas pratteji. Dsirfsele.

**Eestschemmes sinas.**

**No Nihgas.** Waldischanas awises sinno, ka pa telegrafu sinna atrahkuse no Liwadijas, ka 2trä Oktober pullst. 12 pufsdeenä augstais Leelsirfs Krohna-mantineeks lihds ar fawu augstu Gaspaschu un behrneem tur eereisojis un ka wiffi schie augstee reisneeki bijuschi sweiki weffeli.

**No Nihgas.** Tam dselsu-zekä brauzeenam, fas pehz pufsdeenas pullst. 5, 40 min. no Dinaburgas us Nihgu nahf, tai 29iä September notikluse zekä nelaima. Kad no Bagraad statfiona atstahjabs, tad drihs maschina nostrehja no fleedehm un waijadseja us Dinaburgu sinnoht pehz zittas maschinas, fas lai to brauzeeana rindu flappe tabla. 14tä werste stary Stohpin-muischu un Nihgu tilka pahrbraukti diwi firgi, fas us fleedehm gaddijahs un zaur to weens 3fchas klasses waggons islehja no fleedehm. Weena dalka reisneeku gan warreja tublin Nihgä atbraukti

pullst. 1, 20 min., bet zitteem bij pretti jafushta un schie til p. 3, 25 min. Nihgä atbrauzja. Pee reisneekem un brauzeeana waddoneem nelahda nelaima naw notikluse.

— Tas tohrens Kastalazze basnizas — pahr to fawä 40tä Nri. stahstijam, tadeht sagahsees, ka tas 7 deenas no weetas bes jumta stahwejis leetü, fas to pahr dauds ismehrzejis.

**No Leepajas.** Ka laudihm, fas dschw tabda widdü fur dselses-zeksch zauri eet, fawi lohpi labbi jafarga, to gan katris labbi faproht. Bet Deewam schie, tas wiffur tä nenoteek wis. Es mu pats redsejis Nihgas-Beigawas dsels-zekä, ka weenä weetä gans til to bij paspehjis brauzeeenam nahloht, fawus lohpus no fleedehm nobiht un turpat grahwi eedstht eelschä. Kapehz laisch lohpus til tuhwo tahdam zekam? Us tahdu wihfi neween lohpu faimneekam daschreis noteek skahde, bet iszekahs leela nelaima reisneekem, kad maschina un waggoni no fleedehm islehdani, nogahschahs no dambja. Tä jau nesenn diwi firgi pahrbraukti pee Stohpin-muischas un täpat sinno arri no Leepajas puffed, tur 23. Septbr. 83schä werste Leepajas dsels-zekä wehrfi pahrbraukuschi, zaur to wahgi no fleedehm nolehsuschi un maschinas waddonam lahjas tilluschas faspceetas.

**No Nehwales** raksta, ka tur 21mä September kahda dahrsä atradduschi abbeli, fas pa ohttreif schinni gaddä seedejuse. Tä wehl nelad neeffoht peedschwohs.

**No Pehterburgas** raksta tä: Tä tä schenki ar katru deenu wairojahs, irr flaidri nomannams, ka tee schenku-turretaji ar brandwihna pahrdrohschanu

ween newarr fapelnihl tahs waijadstigas isdohschanas un zaur to tas nahf, ka tee strahda to, fo liffumi aisleeds un kas laudihm irr par leelu pohstu. Tadeht Karlowas un Kijewa pilsjehtu waldischanas jau eefahfufchas tam faunumam pretti strahdaht. Taggad is Boltawas raksta, ka turrenes gubernija lahda zeema effoht weens schenkis us if 120 eedfihwotajeem, fur lihds flaititi arri feewas un behrni. Tur nu schihdu frohdfineekam if gadda taf waijagohht preeksch frohga rentes, kurrinaschanas, gaischuma, diweem deenestneekem un frohna-nodohschanahm wismasaf 300 rubtus. Spannis brandwihna winnam mafsa 4 1/2 rubli un winsch to pahrdohdohht par 5 rubteem; tahda wihse winnam preeksch schahm nodohschanahm ween if gadda japahrdohd 600 spanni brandwihna. Bet nu wehl preeksch pahrtiffas un drehbehm winna familijai un pelnas atfal waijaga 300 rubtus eenemt und wehl ohtrreis 600 spannus brandwihna pahrdohht, kas istaifa 1200 spannus par gaddu. Woi 120 zilweki til dauds brandwihna warr nodfert? Wiffi arr nedferr, te taf wismasaf tee masee behrni ja-atklaita noht un tad til 100 zilweki atleef preeksch teem 1200 spanneem brandwihna; katram no scheem waijadsetu 12 spannus isdsert un 60 rubtus frohga notehreht, lai schis ar to andeli warretu pahrtitt. Bet til dauds muhsu semneeki newarr tehreht. Wessela familija no 4 strahdneekem pelna 200 rubtus par gaddu un no ta, ja dauds, 3scha dalka teef frohdfineekam. Un lai arr schis zeems dsertu dauds, tad taf nenodferr wairaf ka 200 lihds 150 rubtus. Nu, fur tad nu frohdfineeks fawas waijadstibas fapelna, kad zaur frohgeschanu tas neeenahf? Debfinamu malku winsch nepehrl; winsch fawu waijadstibu pasinno Pehteram woi Swanam, tee par osmuschku brandwihna fweeschâ meschâ fahohg malku weenâ nakti wismasaf par 50 kap. Tâpat arr winnam eenahf labbiba: winsch nesehji un nepfauj un tomehr winna schkuhnis seemâ irr pilns. Kad nu wehl to aprehkna, ka wiffas jahdsibas nahf frohdfineekam par labbu un ka schis pee brandwihna papilnam uhdena peeletj, tad til warr fapraft, no ka frohdfineeks pahrtteef. — Tâ stahsta pahr Krewu-semmes frohdfineekem.

**No Maskawas.** Te lahda wakkarâ iszehlahs breefmigs ugguns-grehks, fur 24 zilweki lihds nelaimigu gallu atradda. Metahf no Kurskas bahnu-scha buhwejuschi jaunu mahju un tur tee strahdneeki, ka muhrneeki un buhwmanni, kahdi 60 zilweki kohpâ, gullejuschi turpat blakkam kahda kohfahschkuhni, gan appalschâ, gan arri us behnina. Wakkarâ pulstfen 9 peepeschi appalschejâ ruhme ugguns spruzzis wakkâ un pa ehweku flaidahm tif ahtri isplattijees, ka us glahbschenu newarrejuschi ne dohmaht. Ugguns pa behnina luhfu fittees augschâ, ka tee, kas augschâ gullejuschi, newarrejuschi nekur no breefmahm ahra tift; tillai weens mass jumta lohdsinsch tur bijis, pa fo til weens pats zilweks

reisâ warrejis zauri spraustees. Daschi nu gan pa to lohdsinu isfprauduschees, bet semmê lehda mi woi kahjas lausufchi, woi pawiffam nosittufchees, — retti kahdi paliffufchi fweiki. Bet 23 paliffufchi leefmâs un breefmigi bijis dsirdeht to issamiffufschu kleegechanu nahwes isbailës. Weens no eelas schrejis fawu brahli glahbt, bet pats arr lihds atraddis to breefmigo nahwi. Kâ ugguns iszehlees, to wehl itt ihsteni nesinnohht; bet zitti stahstoht, ka tai deenâ tee strahdneeki fwehtijufchi kahdu wahrda-deenu un turklaht laikam pahr meeru brandwihnu dschru-schi, — fur tad apreibuschâ prahâ woi fwezzi labbi nefargajufchi, jeb woi smehkedami kahdu papirofa gallu deggofschu flaidâs eefweedufchi, ka jau daschureis notizzis un zaur fo jau nelaimes papilnam iszehlfufchahs.

**No Rownas gubernijas.** Telschu aprinkî, Bajuru un Stempel-m. wezzais grafhs Kasimir Plaster, no wisseem pasihstameem lohti gohdahts firmgaltwis August m. nomirra. Winsch nelad nebija prezzejees un lohti labfirdigs buhdams, wisseem faweem deenestueekem nowehlejis 4 gadda lohni par schkinkibahm. Us behrehm bijufchi 20 kattoku mahzitaji, kurru katram grafhs 200 rubtus dahwinajis. Bet winna pascha bifts-tehws dabbujis wehl pascha grafha flaitaflo karritti ar 4 brangeem sirgeem aisjubgtu. Kad grafha kutscheris mahzitajam tohs nobrauzis preekschâ, tad tam naw wis bijis schehl 25 rubtus kutscheram „preeksch allus“ dahwinahht. Behres bijufchas lohti baggatas un ahfsemmes musikanti spehlejuschi raudu-meldijas pee kappâ. (Latw. awif.)

#### Ahrsemmes sinas.

**No Wahzsemmes.** Pruhschôs kehina familijai truhwe gaddijufchs, jo nu pat nomirris pascha kehina brahlis prinzis Albrecht, 63 gaddus wezs. Keisers pats festdeen nahfchoht mahjâ us behrehm.

— Wahzsemme tee bislapu strihdini degg pilnâs leefmâs. Bislapi nebuht negribboht padohstees waldischanas liffumeem un zaur raksteem taisnojahs, ka wianni itt ne kahdu flittumu nedarroht, bet aistahwoht til to Deewa pateesibu ween un nebuhschoht ne kad zittadi darriht. Zitti laudis zaur winnu teepschanahm samuffinati, zellahs winneem palihgâ un no waldischanas praffa, lai bislapeem un Jesuiteem dohdohht winnu teefas atpalkat un lai tohs newaijajohht wairaf. Tâ nu Deews sinn, kas wehl warr iszeltees, ja waldischana nesinnahs pee laika tahdas strihdes un dumpofchanahs apluffinaht.

**No Franzijas.** Kad winnâs gaddôs Napoleonu I. no keisera gohda nozehla un pehdigi us Helena fallu aiswedda zeetumâ, tad winna familijai un tuhweem raddeem arr nelahda paleekama weeta wairs nebij Franzijâ; tee wiffi mauzahs probjam un dsihwoja ihpafchi Englande. Sinnams, ka arri tas taggad no keisera gohda krittis Napoleons III. tur mita un teem neweenam nebij brihw Franzijâ

parahditees un kad kahdu të atrabba, to apzeetinaja. Tà tas gahja lihbs tam laikam, kamehr Burbonu zitts, kas walbija, attal krittta un Napoleons III. tiffa eewehlechts par walbineeku, preeksch ka attal Burboneem waijadseja behgt us Englandi. Lihbs ar scho Napoleonu, arri wianna raddi attal pahrnahza us Franziju un të dsihwoja, kà jau keisera raddi. Bet kad nu Napoleons III. irr krittis, tad republika waldischana gan wehl Napoleona raddeem palahwa të pat dsihwoht un teem bij tahs paschas swabbadibas, kas zitteem Franzijas eedsihwotajeem, — tàpat arri Burboneem un Orleanem të dsihwoht wafka lauta. Tomehr, kà jau reisu reisahm dsirdejuschi, schahm wezzu walbineeku ziltihm arween wehl kahroschanahs katrai pehz sawa agraka gohda un warras un tahm katrai sawa parteja, kas aisstahw sawu zilti un rauga, kur ween warr, tai palihdseht, pee agrakajas warras tiff. Tà nu schoreis wezza Napoleona III. tuhwejs raddineeks, prinzis Napoleons, Italijas kehina snchts, tas pats, kas to Noraru noschahwa, bij israudstijis tahdu brihdi, kad gribbeja ar samuffinatu kauschu pulku raudsiht dumpotees, — bet schi nodohma tam isderufsehs flitti. Waldischana to fajuttuse un tadeht Tjehrs islaidis pawehleschanu, ka prinzim Napoleonam buhs tuhlin no Franzijas aiseet prohjam. Prinzis labbà prahtà negribbeja schahdu pawehleschanu peenemt un palausiht; tadeht no waldischanas suthiti schandari to ar warru us zekka dsinnuschu un pahr Schweizijas rohbeschahm pahri pahrwaddijuschu.

**No Franzijas.** Ar Baschna prozessi gan eijoht fihwi. Wianna pahrstahwetati jau baidotees, ka Baschnam buhschoht suhra pirts un pats Baschns jau dohmajohht, ka pulweris un lohdes buhschoht wianna alga. Wianna prettineeki til bihstotees no ta, ka Tjehrs wiannu warrbuht schehloschoht un wiannam sohdu atlaidischoht.

— Preesteri Lurdè isdaudsinajuschu, ka tur parahdijusehs sw. jumprawa Maria un brihnumus darrijuje. Laudis pulkeem steidsahs turp, kahdi 25,000 ar 300 farrogeem, to sw. weetu apmelleht un isluhgt palihgu prett wahjibahm un lai pahwestu un wiffu Franziju atpestijohht no eenaidneekem. Lurdès eedsihwotaji paschi to brihnumu nebuht netizzohht, bet tomehr to ne-isfalloht neweenam, jo winneem no teem reisneekem eenahloht leela pekna. Weenà paschà deenà effohht pahrdewuschu lihbs 100,000 bides un zittus krahmjus un par weenu paschu istabu reisneekem likuschu mafsahht 30 lihbs 40 frantus par deenu. Preesteri pee 30 altareem lassijuschu mischas un sw. wallariau isdallijuschu, bet par to brihnumu nelo nepeeminnejuschi. Arri garrigneeki kahdi 2000 atreisijuschu, — bet brihnumi nekahdi nenotikuschu un zitti, kas dschruschi to uhdeni, kas tai brihnuma alla atraddees, dabbususchu flittu duhschu.

**No Englandes** raksta, ka tee no Wahjsemmes un zittahm mallahm israiditee Jesuiti pa leelakai

dakai pee winneem pahreijohht un us dsihwi no mettotees. Deems sinn, woi të meerà paliks.

**No Spanijas.** Spanija nemeers ar Karliteem wehl naw beidsees, të jau attal republikaneeschi kahjas. Kahdi 1500 strahdneeki no Karlistu generata Boja wadditi, Galizijas aprinki fazehluschees un kleezdami „Lai dsihwo republika!“ eenehmuschu Ferroles pilssehtu. Fihlippas stanstè karrawihri palikkuschu waldischanai ustizzami un tee nu ruhpejotees, ka dumpineeki nedabbutu us juhras puffi isfprukt, — kamehr kehina karraspehls atnahktu. — Daudsinaja, ka kehiniu gribbejuschi nomehtahht Madridè. Tur laudis negribbedami nodohschanas mafsahht, fahkuschi pulkòs pa eelahm staigahht un us teefu-fungeem ar almineem mest; bataljons milizu tohs sawaldijis. Kehninsch tai deenà ne-effohht ne kur isgahjis un tadeht neweens wianna dsihwibu ne-effohht apdraudejis.

**No Italijas.** Rohmà pahwestam usgahjuse truhwe, jo wiannam attal weens brahlis, gahhs Josef Mastai Feretti, 90 gaddus wezs, nomirris. Pahwests effohht lohti faihdsis un ar kardinali Antonelli attal sabahrees. Antonellis awisneekem aisleedsis pahwesta runnas isdaudsinahht, taphez, ka daschureis isrunnajohht kas nederr. Pahwests to sinnahht dabbusjis, atteizis Antonellim: „Kamehr es dsihwoju, gribbu pats buht saws lungs, man newaijag ueweena preekschneeka ne no Jesuiteem, nedj no zitteem“ un t. pr.

**No Konstantinopeles** 29tà September raksta tà: Leelfirsts Nikolai rihtà reisohs no schejenes tahlaf us Jerusalem un us Egipiti. Schodeen Leelfirsts bij us maltiti pee sultana un sultans Wiannu apgohdaja ar Dsmari-ordeni. — Leelfirsts — kà sinnas no 29ta Septbr. fakka, jau effohht aisreisojis us Beirut, Palestinà. — Konstantinopelè Perseeschu ar Turkeem fahla strihdtees, kamehr saldateem waijadseja eet tohs isfchirt; 3 Perseeschu tiffa nolauti, 30 eewainoti, dauds fanemti zeet; no saldateem 10 eewainoti.

**No Amerikas.** Taggad jo gaischi israhdahs, ka brihwawalstes us nahkameem 4 gaddeem attal no jauna paturrehs to paschu taggadeju presidentu Grantu. Wianna prettineeks jeb konturents, kas us ta gohda wehl stipri zerre, Greelejs, gan kahdas 3000 juhdses effohht reisojis un lihbs 200 flaisstas runnas kauschu preekschà turrejis, bet nelas tam negribboht isdohtees. Ehrmoti laudis tee Amerikaneeschu, ka tahdam, kas usmettahs, woi irr wehlechts par waldischanas kandidatu, jareiso un wiffur kur ainsnahl, runnas jaturra, lai laudis warretu dauds mas nojehgt, kahda tam gudriba un woi tas warreschoht labs walbineeks buht. Tadeht arri Greelejs bij reisojis un wiffur runnas turrejis. Preeksch kahdeem mehnescheem weens lungs ar ohtru bij derrejis us 10,00 dollareem, ka Greelejs tilfchoht par presidentu; bet nu tas pats jau fahihjees, sawam pret-

tineekam fohloht 1000 dollarus, lai no berreschannas atkabhjotees.

**No Abessinias** sinno: Ugrak awises gan daudsinaja, ka Egiptes wize-kehniensch tik gribboht ta-deht turp eet, ka drohschu andeles zekku tur ectaifitu, bet ne tad sawas rohbeschas tablak nesteep-schoht; tomehr ta tik tahda aisbildinaschanahs ween bijuse. Munzinger Bey taggad Egiptes wize-keh-nina wahrda effoht eenehmis to agrakaju Abessinias guberniju Bogos un tad sawu legeri ar 800 Egipteeschu saldateem apmettis pee Tantaronas. Urri Mensas gubernija patte effoht winnam padewusehs, zerredama, sem Egiptes waldischanas drohschafi dshwoht. Pahr tahm abraham gubernijahm ne-effoht wis ko brihnitees, jo tahs effoht pa leelakai dalkai no Muamedaneescheem apdshwotas. Bet taf par to effoht jabrihnahs, ka ta gan drihs no kristiteem ween apdshwota gubernija Hamasija, ko Egipteeschi nemas nedohmajuschi panemt, patte fohlijusehs padohtees. Warr nu gan dohmaht, kahda nedrohschiba tur Abessinija, jo tik isfamiffeschana ween tohs laudis warroht speest Egiptei padohtees. Egipteeschi gan wehl ne-effoht to peenehmuschi, bet peedahwaschanu raidijuschi atpalkat, un tas gan israhdoht, ka Egipteeschi naw wis nodohmajuschi Abessiniju preeesch sewis panemt. Zitti dohma, ka schis masais karschs dauds labba tur isdarrischoht un kahrtibu eeweddischoht: tahs laupischanas, flepawibas un behrnu pahrdohschanas beigschotees. Gedshwotaji preezajotees, ka winni nu warroht drohschi buht. — Abessinija wezza buhschana neta ne-effoht labbaka pahwehrtusehs. Kassa, jeb Tahnis II. winnu keisers, nemas wehl ne-effoht dohmajis ar karru Egiptei pretti tureetees un ta, ka taggad winnam ta eespehja, winsch arri newarroht ne ko darriht. Winsch tik us Ciropas Leelwaldischanahm sinnu laidis, ka newarroht meerâ buht, ka Egipte ar tahdu netainibu winnam mahzotees wirsû. Winna generati neustizzami un Egiptes karra-waddonam effoht 800 wihri kreetni isrihloti ar 4 leelgabbaleem un 2 mitralehschem un atkal tik pat wihru ar 2 leelgabbaleem tam effoht zittur tablak no-palkat. — Abessinija ta waldischana tschetru walbineeku rohlâs, kas katris sawâ gabbalâ par walbineeku usmettees un darra, ka pascham patihl. Pascham keiseram tik ween Tigres gubernija effoht. Meneleks, kas pahr Schoas guberniju waldoht, leelotees, ka winsch effoht zehlees no kehina Dahwida un Sabas kehminenes zilts. — Ta eet, tur tumfiba wehl walda.

#### **Sannakahs sinnos.**

**No Berlines**, 5. (17.) Oktober. Keisers schodeen pahreisoja Berlin. — Is Sigmaringas Jesuiti titta israiditi.

— 4ta (16.) Oktober. Spanijas waldischanas karra-pulki Terrol pilsehtu usnehmuschi.

#### **Kahds wahrds pahr ammata-wihreem.**

Kad nu schis gads atkal irr tas gads, fur jauni ammata-wihri walstis ja-eewehl jeb tee paschi wezzi

japahrwehl, tad zerreju, ka zeen. „Mahj. weefa“ lasfitaji launa nenems, ja „Mahj. weefis“, kas tiklai wiffas tautas, un tapeh3 arr if katra, labflahschanohs gribb felmeht, — kahdus wahrbinus schinni leeta pahrrunna. Kur ween walstis-lohzehtus reds fapulzejuschohs, tur arr ne retti dsird pahrspreeschoht, ko par nahlamu walst-wezzako wehleht. Wezzee walstis walbineeki tohp smahdeti, jaunee, tee zekamee, teitti. Weenam walstis-wezzakam irr schahda, ohtram tahda waina, weens preeeschneeks wehl druffu fur geld, ohtris ne kur. Tad nu, sinnams, wiffu wajaga no jauna, ar wezzeem irr pa gallam. Bet, ka tad eet ar nostimmeschauu, ko zelt? Raibi deesgan. Weena partija gribb Leijasfaimneeku, ohtra Kalnasfaimneeku, jo, prohtams, katrai partijai irr saws kandidahts, prohti, tahds, kas peh3 ammata tiklo. Nu warr jo drihs notikt ta, ka falkams wahrds mahza, prohti: „no wilka behgoht us lahzi krist.“ Te irr labbi ja-apflattahs! Nu spreesch un studeere, ko zelt? Te us reis eenahl wihrs, kas leekahs firdi tain's buht un prahâ tihrs. — Absaloma mehteli eetinnees, (Luhko 2. Sam. gr. 15, 1—6.) un nu tik fahl rahdiht sawas gudribas plattumu un dsikumumu, ta falkoht, pee leela ehrgla eesahldams un pehdigi pee fuhdu-bambala nobeidams, ta ka dascham dsirdoht irr jadohma un jafalka: „Tas runna, ka pats gudrais Sahlamans!“ Nu nemmahs stabstihht, kahdam tam jaunam walstis-wezzakam wajadsetu buht, lai jau klausitaji dohmatu, ka tas, kas proht ta stabstihht un skaidroht, irr jau tik pat kas nekas. Katra leetas effoht labbas un tainas bijuschas, bet, — kas tad winnas pareisi isklaustijis. Gluschi to ween nu wehl ar Absalonu ne-isfalka: „Al! laut es taptu par teefataju eelsch semmes zelts, ka pee man if katrs nahktu, kam kilda jeb zits darbs buhtu, ka es tam to teefu nestu!“ — Bet zits wifs jau irr lauka. Us mahju eetoht faimneeki nu fagrushschahs un teiz: „Tata tam irr mutte, tas jazett, tas irr nebehdigis un drohsch.“ Kandidahts nu irr israudsihts un wehleschanas deenâ teef eewehthehts. — Nu irr tahds wihrelis tizzis walstis wezzaka ammatâ, — ta falkoht ka absis par dahrsneeku. Nu naw ne siws, ne gatta, ne durts, ne baddihts, ne zepts, ne wahrhts. Nu fahl wiffas darrischanus, ta falkoht, no teew'galla. Ta pirma leeta, fur tahds wihriensch sawu sapraschanas wairumu (labbak falkoht: sapraschanas truhkumu) gribb israhdiht, irr ta, ka tas wiffas lihbs schim pastahwedamas walstis eerittes, fur azzumirkli druszix labbums leekahs buht, bet peh3at' nenoswerama flahde nah, — tuhlin tik ko ammatâ apflattijees gribb isahrdiht, lai laudis tuhlin eeraudhsitu ko jaunu, lai teittu: „Neds ko isdarra, kamehr schis!“ Te jafalka: Wezzais nebij wis wihrs, kas tik deggona gallu ween reds, bet bij wihrs, kas arr wehl kahdu sprihdi no deggona galla us preeeschu flattijahs; tadeht to wai to nedarrija.“ Kas ta falkoht — deggona gallu ween reds, par walstis

wezzaku gan irr darrichts, bet ne raddichts, un taddeht tai ammatâ pawiffam negeldigs.

Lai nu pee wehleschanahm tâ fakloht no wilka behgoht uf lahzi naw jakriht, tad waijaga labbi apfattiites. Walsts waldischanas, walsts wezzaku, walsts preefschneeku ammats irr til fwarrigs, ka deefgan par to newarr ne rakstiht, ne runnaht. Taddeht waijaga raufiht wihru, kas scha ammata zee-nigs, kas scho ammatu proht walbiht, kam scho ammatu warr uf plezzeem kraut; waijaga raufiht wihru, kam tâ fakloht naw wis weena alga, wai sirgs jeb knihpstangas, kam nestahw wis fapraschana ar putru weenâ weetâ; wihru, kas nesitt wehju ar duhri, bet kas katru leetu no wiffahm puffedem riktigi apfatti-johht darra, kas darrams. Laimiga ta walsts, fur tahds wezzakais zelts! Tur mihlestiba un peetizziba fastohpahs, taisniba un meers skuhpstahs. Sinnams, ka tur, fur labs mahzitajs, tur labba draudse, fur labs leelstungs, tur labbi fainneeki, fur labba, stipra, taisna muischas-waldischana, tur kreetni kalpi; fur tâ naw, tur palaidni un sagli, ka pat zetta-wihrs nedrihtst pee tahda muischas-krohga peeturreht; fur labba, stipra, taisna walsts-waldischana, tur pallaufigi laudis, tur drohscha dsihwe, til labb' nabbadfinam, ka baggatam. — Gewehrojams irr arri tas, kahbus weetneeku-pulka lohjektus zeff. Pee scho wehleschanas ne retti uf to ween flatta, kas dauds preht pfahpabt, wai nu lahga, wai nelahga, tohs zeff. Kur tâ noteel, tur nu gan irr plahpataji, bet ne walsts darrischanu wadditaji. Prachtigam wezzakam tahdi til irr par kibbeli un schlehrsi; bet ar neprachtigam wezzako wiffi tad brauz no zetta noht, walsts skahdi dsimbedami. Pee walsts ammata-wihru wehleschanas derr tas eewehroht, ka ne wis tas rats, kas leelu lehrumu pee wahgeem taifa, tas labba-kais irr, bet tas kas kluffinam teff. Kur tahbus lehruma-taifitajus fazeff, tur meers teel jauhts, tur wehjsch tohp fehts un beidsiht auku plaus. — Ne tas tas labbaais walsts aissstahwetajs, kas pee katras isdohschanas allasch fakka „ne,“ bet tas, kas arr ar „ja“ sinn atbildeht. Schê pahri prohwees no tahdeem „ne“ fazzitajeem: Wezzakais jeb tahds no weetneeku-pulka runna, ka par meiteu skohlofchanu esfoht jagahda. Us to tahds „ne“ fazzitajs allasch teiz: „Kam to waijaga? Wai wiffas par mamselehm taifih? Labbi, ka puikas pamahza.“ Reis' trahpijahs dsirdeht fainneeku, kas arr weetneeku-pulka bij, ar kalpiu farunnajotees par meiteu skohlofchanu. Kalpiusch apjautajahs, fur meiteniti skohlâ warrehs fuhtht. Saimneeks to par plezzu dsird, uahht klacht un aprahj sawu brahli ka par kahdu grehku, ka meiteni gribboht skohlâ doht, fazzidams: „Lai nu wehl tohs puikas, bet ne meitenes arr; fur winnas ees?“ Prachtin, nahz mahjâ! Galwas-naudas aprehene, skrihwerim preefschâ fauzohht: „Par gubernementes amifehm 3 rubt.“ tahds „ne“ fazzitajs brehz allasch ka aita starpâ: „kam to waijaga? kas

winnas laffa? Tas ne-eet! Wai walsti gribbat nizzinacht laukâ?!“ E, fur walsts mantas taupitajs! kas nedohd tur, fur waijaga, kas atrauj tur, fur naw ja-atrauj, tahds tad ihsti fakloht naw wis walsts mantas taupitajs, bet laupitajs; jo kad magasinu wai teefas-mahju walsti taupidams katrâ gaddâ nelahpifi, bet allaschim fazzifi: „Gan schogadd' wehl istiks, wai walsti nizzinahs ahra?“ tad wehlat' ne ween dubbultu, bet pee'lahrtigu skahdi ar sawu „ne“ fazzifchanu walstei uskraufi. — Tapehz tautas-brahleem atgahdinu, lai nahkamâ wehleschanâ newehle wis pferfschus, ka sohbu-gals teiz, bet wihrus walsts ammatôs. Walsts wezzakeem un preefschneekeem, kam dauds laifa kaweschauas, peenahkabs peellahjigu algu doht, jo tad ween tee warr buht ustizzami un taisni sawâ gruhâ ammatâ. Tahds, kas par lehtu algu gribb walsts ammatu walbiht, ar to jau fewi apfuhdsahs un usdohdahs par negeldigu tai ammatâ. Kas par brihwu gribb kalpoht, tas naw ne ka wehrts. Daschi fakka: „Wihru deefgan! Leef ween walsts ammatôs pehz strehkes.“ Tê ja-atbild; ka pferfschu gan deefgan, bet wihru irr mas. Teefas-wihrus, ihstî fakloht, walsts ammatu-wihrus, warroht pehz strehkes (lahrtas) list, prohti tâ, ka gannudeenas rinkî eet. Tâ arr spreesch zitti. Sinnams, ka uf tahdu wihstî gan katris walsts ammatôs tiftu, fur zittab' zaur wehleschanu tahds wihrelihts muhscham tai gohdâ neteef. Bet, fur pehz gannudeenu wihres walsts ammatu-wihrus eeriftetu, tur arri ganni ween walsts ammatôs buhtu, kurrus gandrih, ja raggus un asti ween peeliftu, warretu zitteem lihds isdriht. — Bet, gohds Deewam, un augstahm waldischanahm, ka pehz skaidreem listumeem walsts ammatu-wihri allasch jawehle, fur balsu-wairums katr'reis irr par ischlehbrehu. Gohds Deewam, ka winsch muhs baggatigi swehtijis ar plahnprachtinu truhkumu un prahta-wihru wairumu, kas pee wehleschanahm beedrojahs; jo zaur to ween neteef walsts-waldischanas stuhre plahnprachtineem rohlâ, kas wiffu wezzo raugu fibrudami, traufkam pa wiffam dibbinu isgahstu, bet wihreem, kas ar prahta-gaismu apdahwinati, wihreem, kas walsts-darrischanas, walsts eerifti, walsts mantu tâ proht waddiht un walbiht, ka listumi un taisna firds to wehle. Taddeht, mihlee tautas-brahli, nospredeet labbi, israugeet ihsti, kam walsts fwarrigohs ammatu uskraujeet. Ja tâ darriseet, tad pehz Dahwida wahrdeem arri eefsch muhsu semmes gohdiba mahjohs, tad katrâ walsti, katrâ pagastâ un katrâ mahjâ mihlestiba un peetizziba fastapfees, taisniba un meers skuhpstisees. (Dahw. ds. 85, 10 un 11.)

Fr. Mühlberg,

Trikates w. skohlotajs.

#### Par taggadeju skohlmeistern dsihwi.

Zerru, ka zeen. Mahjas weesa lassitaji wis ne-launosees, kad eedrohschinohs kahbus mas wahrdu

par taggadeju ffohlmeisteru gruhtibahm un wiannu dsihwi teitt.

Gan sinnams, ka katram ammatam irr saws grubtums un arri sawi preeki; bet ffohlmeisteram, lai gan wianna ammatas irr tas grubtalais un wehrtigakais, schos laikos irr nepateiziba un neezinaschana ta leelaka atmakfa par wianna fuhru darbu. Deenu no deenas, neddelu no neddelas pee ffohllas galba sehdeht un mahziht, woi ta gan smeekla leeta? Turklacht, kad tee daschadi nerahni, ar saweem nelabbeem eeraddumeem un ne-usmannibu, tam wehl firdehstus un ruhpes padarra? Un kad nu ffohlmeisteram ar wissu sawu spehku un labbako firds-apstinaschenu mahzjuscham, tomehr wehl pawaffara leelais Jurris, Kalnina Pehteris ka arri zitti tehwi un pappini paschäs azzis fakfa, ka dehlam ne ko ne-effoht eemahzjis, ka tad gan tam ap firdi warr buht? Sinnams, gruhti un tad irr gan janopuschahs, ka tahdi preeki un alga tam par sawu darbu jasanemm. — Bet ka tad nu buhs ar ffohlmeistera usturru un maifi? Sinnams, par tahdu darbu gan tam ari labba maife nahls! Bet al gluschi ohtradi tas irr! Bil taggad ffohlmeisteri lohnes dabdu, tad irr gan jafalka: „Sirga darbs, bet funna ehdeens.“ Ta masaka eenahschana irr ffohlmeisteram — ih-paschi walsts-ffohläs. — No 25 lihdi 100 rubli irr ta taggadeja ffohlmeisteru lohne. Woi tad gan brihnums, ka ffohlmeisteris tad labbal karra deenesta aiseet, ne ka par ffohlmeisteri paleel — kas arri jaw noteel. Tadeht zeenijami ffohlu preekschneeki, luhdsami gahdajeet, lai muhsu ffohlmeisteri teel wairak aisstahweti un teem leelaka lohne dohta. Juhs warrbuht fazziseet: „nu, mehs tadeht til par seemu ween teem darbu dohdam, waffara lai tee zittur pelna.“ Bet fur un ka tad lai pelna? Un ta tad jaw irr ta ohtra waina, kapehz wehl dascha widdu ffohlu buhschana til wahja, ka tikkai par teem seemas mehnescheem ween behrnus ffohla fuhtha, bet waffara ne. Mihtee wezzatee! Sa tas ta aisween palits, tad muhsu ffohllas ne kad pee selschanas netis. Dohdeet arri waffara ffohlmeisterem darbu, stelledami sawus behrnus ffohla, tad redsefeet, ka tas buhs daudj labbaki, ne ka kad juhs tikkai seema ween teem darbu dohdeet un waffara tohs brihwä turreet.

Tä, tä! tas irr tohti, tohti waijadjigs! D. B.

### Ka zilwekus warr pasiht.

Us eelas. Kas us nahlamu laitu dohma, flattahs us augschu; kas par pagahjuscheem laileem dohma, flattahs us semmi; kas par taggadeju laitu dohma, flattahs us preekschu; kas drihs us weenu, drihs us ohtru puffi flattahs, tas nedohma ne ka; kas beeschi atpallak flattahs, tas teeschahm us saweem aisdewejeem dohma.

Wihrs, tas lehnam dohmäs eegrimmis eet, pahrdohma jeb rehkina; kam darbs preekscha, eet ahtri; kas aplam ahtri skreij, teel dsihst no tahs zerribas,

ka naudu dabubhs, jeb tam us ko mihlestiba firdi, fur prettmihlestibu gaida.

Pee drehbehm. Prastas, drufzin palaiastas, bet tihras drehbes, ne ahtra ne lehna gaita, rahda faprattigu un labbu zilweku.

Kas maseem fohleem eet, ar azzihm mirkschhina, gihmi krunko, plezzus rausta, irr pthapa jeb negants zilweks.

Kas ar rohlahm mattus glahsta ar muttes flauku biffes no puttekeem tihra, fwahrkus preekscha ar peedohrninobersch, tas irr strihdigs un nemeerigs zilweks.

Kas lehdes, gredsenus un t. pr. ta nefs, ka tohs labbi warr redseht, irr prasts zilweks, kas baggats tizzis, jeb irr gekkis.

Pee fweizinaschanas. Augsts un sems weens ohtru nesweizina, tee isleekahs itt ka weens ohtru nemas neredsetu.

Wihri, kas weens ohtru eenihst, fweizinajabs tohti gohdprattigi, tohti mihligi, jo tee weens no ohtra bihstahs.

Mutkam warr desmitreis stunda fastapt, winsch katurreis fweizina.

Kas apksauschahs, fweizinoht fatneeb luhpas; aisdewejs fweizina kaunigi, parradneeks weegli, — draudsiha fweizina til ar rohku, mihlestiba ar usskattischanu.

Kas paruhku nefs, fweizina til mas, zil warredams, jo zeppures nonemschana tam aisween irr nepatihkama.

Pee matteem. Netihri matti, kas fwahrku apfalli apsmehre, peederr schihdeem un ffohdelaburfschahm. Balbeeram, stuzzeram un mohdes wihram irr matti par wisseem zitteem wairak fukkati, zirkati, effoti un eesmehreti.

Nefni matti beest ween spihstibu rahda, paplahni matti pazeeschanu, ta ka spohgani matti jautribu. Plifgalwiba irr weenadi strahdadama garra sihme.

Preekschlailä firmi palikdami matti rahda zilweku eenihdeschenu, beesas wahjibas, stipras garra fatrizinaschanas, pahrmehrigus darbus jeb pahrmehrigas lustes. S. A.

(Us preekschu beigums.)

### Zilweziga pahdrohschiba.

Pee pahdrohschneekteem arri irr peeskaitami tee wihri, kas puhlejabs nifnus un plehsigus swehrus ismahziht un padarriht par lehneem. Sirdigi swehri irr: lauwas, tihgeri, leopardi, panteri un iehnes; bet tihgers tas wisnifnalais preeksch ismahzischanas. Kahds swehru dihditajs par nifnu swehru ismahzischauu stahsta ta: Pee nifna swehra pahrspehschanas irr wiswairak waijadjigs, tam swehram firdigi azzis flattitees; jo duhschiga azzis-flattischana daudj wairak eespehi, nekä sitteeni. Nifna swehra eeraddums irr, sawu prettineeku firdigi usskattihht un kad swehrs to eeranga, ka wianna prettineeks täpat firdigi winnu usskatta, tad zaur tam fahl kaunetees un drufku bihteas; bet eekaitinati swehri ar warru wisdrohschajeem uskriht un faplohfa. Tahds

notifikums gabbijahs 1865. gaddâ Merz mehnefi Wirzburgâ. Isflawehts swehru dihditajs Saulongo, bij daudsreis niknus swehrus skattitaju preekschâ danzinajis; bet sawu stunsti jeb pahdrohschibu gribbedams pawairoht, winsch falaida lohpa: 2 laumas, 1 tihgeri, 4 lahtschus, 4 ijehnus un kahdu pahri wilkus un tad pahtagu rohka nehmis, gahja swehru buhdâ tohs dihdit! — Drihs fahla tihgeris ar lahtscheem plehstees un zaur tam zitti swehri fakaitinati, eefahja ar breefmigu kaukschanu weens ohttram wirsü krist un iszehlahs swehru starpâ leels karschs, zaur to arri drohschais Sanlango no bai- lehm tilka pahnemts. Skattitaji til ar breefmahm to weetu usskattija, kur drohschajam dihditajam til- kai nahwe no swehru rihkles bij gaidama. Saulonge no bailehm pahnemts, diwireises ar pistoli schahwa, gribbedams swehrus zaur tam trauzeht; bet swehri zaur tam palikka wehl niknati, sawâ starpâ karru beidsa un dewahs wiffi ar atplehstahm rihl- lehm us dihditaju un eelsch pahri minutehm til kauli ween wehl atraddahs no drohschaja swehru dihditaja. Wiffieem skattitajeem schauschallas pah- gahja to breefmigu likteni redseht un wiffi wehle- jahs, to labba kahdu swehru dihdichanu nemas ne- buhtu redsejusch. Redseht, mihti lassitaji, kahdas breefmas pahdrohschigeem itt nesinnohht uskriht.

J. St . . . . nn.

### Dahrga dsimtene.

Meld. Nu ar Deewu, mihta fehta. 2c.  
(Stattees 100 dseefmas un singes N 43.)

Tu man dahrga, mihta fehta,  
Kur es dsimnis, usaudsis,  
Muscham buhst mannim swehta,  
Turru garrâ aplampis!

Kur man glauda tehws, mahmina,  
Lohpus dsihdams gannibâ,  
Dseedaju no kummelina,  
Glaudams arru druwina.

Zil man mihta basnijina,  
Kur klauksjohs swehtdeenâ,  
Un zil dahrga ta weetina,  
Kur es gahju mahzibâ.

Blattam auga lihgwina  
Tâ kâ rohse dahrsinâ,  
Stalta, darbige irr winna,  
Staltajs krohnis fehtinâ.

Latwju walloda, zil jauti  
Teff par luhpahm wallodâ,  
Kupli atskann meschs un lauki,  
Kad dseed tehwu mahjinâ!

Katris kaltinsch, latra weeta,  
Zil ta dahrga, dsimtene,  
Lai buht meschota, lai zeeta,  
Man til patihl tehwsjemmê!

Schla, kas scheit firdi fehta,  
Augs un seedehs dsihwibâ,  
Paliks muscham mannim swehta,  
Augtus nessihz muschibâ.

Lai gan wiffi effam brihwê  
Katris eet, kur eegribbahs,  
Tâl ne kur til kohscha dsihwe  
Nau, kâ tehwa mahjinâs.

Dasch til melle mantu, gohdu,  
Weeglas deenas sweeschumâ,  
Atrohn suhras, tulschu blohdu,  
Tâl zerretâ weetinâ.

Putninam irr ligda sawa  
Mihta, tas ne-atstahj to,  
Tâpat gan irr fehta tawa  
Mihta, kas tew aplaimo.

Tâ til dsihwe tehwa mahjâs  
Patihl, — to ne-atstahschu,  
Lai arr' grubti, labbi klahjahs,  
Dsimteni til mihleschu!

Tu man dahrga, mihta fehta,  
Kur es dsimnis, usaudsis,  
Muscham buhst mannim swehta,  
Zeeti turru aplampis!!

G. F. S.

### Grahmatu sinna.

Rihgâ pee K. Stahlberg t. drikketas un tâpat tur, kâ arri  
pee C. Plates tunga un wehl zittâs gr. bohdes dabbusa-  
mas schahdas jaunâs grahmataz:

**C. Stahlberga Zittu tautu rakstneeki. Pirma  
dalla:**

1ma grahmata: **Fr. v. Schillera Wallensteins.** Tea-  
tera spehle. Mafsa 30 kap.

2tra grahmata: **Nohmneeku rakstneeks Gajs Kor-  
nelius Takits.** Latwiski no Kaspar Beesbarscha.  
Mafsa 30 kap.

3scha grahmata: **Fr. v. Schillera Pulkstena dseefma;**  
diwas pahrtulsochanas no Kaspar Beesbarscha un  
no Fr. Treulanda. Mafsa 30 kap.

4ta grahmata: **Lorda Bairona Manfreds.** Mafsa  
30 kap.

**Musu waloda un winas rakstiba.** Rakstitajs Kas-  
par Beesbardis. Mafsa 30 kap.

**Leischi un Latweeschi.** Mafsa 15 kap.

**Skaisa Kreewu dseedataja Marisa.** Stahstz no  
Pehterburgas. Mafsa 6 kap.

**Trihs dseedajumi** — no Bojnecka un beedreem. Mafsa  
10 kap.

**Staburags un Leefma,** jeb: Wezzi un jauni laiki.  
Mafsa 8 kap.

**Greeku-Peru karsch.** Kjerkses, Leonides, Lemistol-  
les. No C. Dünsberg. Mafsa 8 kap.

**Kur irr laime?** Mafsa 8 kap.

**Mastawas politekniska isstahde.** 1. grahmata fa-  
rakstita Latw. beedribas wahrdâ un sinnašchanâ no  
Wairaidohschu Sandera. Ar Pehtera leelaja bildi.  
Mafsa 25 kap.

**Rihgas Latw. labdarrišchanas beedriba.**  
15tâ Oktober pulkst. 3 pehz puzd. pilniga fapulze deht  
damu kommitejas lohjektu iswehleschanas.

Preekschneeziba.

### Preeksch apskahdeteem zaur auku

Mahjas weesu redakzjai zaur Dikku mahzitaja eesuhstas  
dahwanas: no Dikku pagasta teefas 4 rubl. 45 kap.; no 3  
dewejeem 4 rubl. 10 kap.; no Augstrohses Dauguku walstes  
zaur basnizas pehrminderu lassiti 5 rubl. 35 kap.; no Stal-  
bes Kalmeneeschu pagasta zaur basnizas pehrminderu lassiti  
un dr. mahzitajam eemalfati 11 rubl. 10 kap.; pawiffam 25 r  
No dsehreenu fabrika 5 rubl. Redakzija

Lihb 6. Oktober pee Rihgas atnahstuschi 1990 luggi  
un aischahjuschi 1870 luggi

Atbildedams redaktehrs: A. Leitān.





**Vendes meita.**

(Statt. № 40.)

Mehneschi un gaddi pagahja. Sahnis nenahza atpakkat. Annes feedeschanas laika wissfkaistakee gaddi pagahja ar gaidischanu un ar affarahm pee mahtes wahjibas gultas. Un kad mahte beidsot mirra, tad Anne bija pawissam atstahda un nelaimiga.

Arri Annes tehws palikka wahjigs un sawu ammatu atdewa wezzakam deklam. Anne winneem bij par fainneezi.

Pirmee gaddi, ko korpā dshwoja, bija flaihti un wissi trihs ittin stipri sadraudsejabs sawā starpā.

Ta kluffu dshwofchana pee brakta weentulibā Annes firds fahpes tā la kluffinaja. Lai gan Anne nebij dauds wezzaka ne lā diwdesmit gaddus, tad tomehr few' paschai islikfahs itt lā pasaulē buhtu nomirruft. Sahnis bij un palikka issuddis. To gan runnaja, ka winsch us Franziju effoht gabjis, tur toreis breefmig' tralki dshwoja. Tas bija leela dumpja laika isgahjuscha gaddu smtēna gallā.

Frantschi neween sawā paschā semmē trakfoja, bet arri Wahjsemme eelausahs. Tā pat arri Gokas pilskēhtā winni apmettāhs un deesgan tralki dshwoja.

Weenreis Annes brahlis gluschi bahls un tā lā ismiffis pahnahza no pilskēhtas un mahsai stahstija, la trihs laupitaji effoht ferti. Klahds Frantschu wirsneeks ahrpufs pilskēhtas effoht dshwojis weentulā muishā. Laupitaji winna mahjā effoht eelaususehees un wirsneekam mutti un rohlas fahchjuschi un bes famannas istabā atstahjuschi. Preekschistabā weens fullains nodurts effoht atrasts tizzis. Nau-das schkirsts uslaufs un istufschohs bijis. Tee zitte mahjas zilweki pehz palihga skrehjuschi. Diwi sagki arri teescham ferti tikluschi. Treschais apgibis nodurtam fullainam lihdsās gullejis. Tas asinains nasis winna rohla effoht flaidri apleezinajis, la winsch tas slepkawa effoht, lai gan leedsotees.

Brahlis dohmaja, la scheem nedarbineekeem gan behdigs gals buhschoht. To Frantschi Wahzu grehzineekus nemehdsoht wis taupiht.

„Schis notikkums irr breefmigs,“ — tā winsch fazzija mahsai — „breefmigs ihpaschi preeksch mums. Sa, nabbaga Annite, tas buhs labbal, kad es tewim wissu stahstu, nekā kad no zitteem to behdu sinnu dabuft. Stiprinajees! Tas slepkawa irr muhsu jaunibas draugs Sahnis!“

Rabbadsitei nu atkal bija ap firdi, itt lā debbes un semme ap winnu rinki greestohs, bet ne wis tā lā toreis, kad Sahnis tai pirmo reis sawu mihlestibu isteiza.

Un nu Annes behdu nakts fahzahs. Nakts, melna nakts bija ap winnu. Un tomehr is schihis nakts isspibdeja gaischas swaigsnes. Wai lassitaji to gan labprahd tizzehs, la Anne sawas wiss lai-migakas stundas pawaddija zeetumā, us falmeem,

fewim lihdsās bahls grehzineeks ar fahchdetahm rohlahm un lahjahm, kas us karratawahm bij pasuddinahs?

Bet schis grehzineeks bij winnas wiss mihlakajs, winnas Sahnis, kas sawas rohlas pehz winnas issteepa. Un lai gan wissa pasaulē winnu par wainigu turreja, tad Anne to sinnaja, la winsch neno-seedsigs bija. Prohti winsch gan dauds zittus grehkus bij padarrijis, bet pee scha grehka nebija wainigs.

Ar leelahm mohlahm, ar luhgsechanahm un dahwanahm winnai isdewahs, Sahnā zeetumā titt. Winnu atkalredsechanohs ar wahrdeem newarr ap-rakstihd. Sahnis fazzija: „Annit, tu mannim zeetumu darri par paradisi!“

Bet zeetums arri Annei palikka par paradisi zaur to deewabihjigo mahzitaju, kurrām klahd buhdamam Anne Sahnā lihdsās us falmeem drihkssteja sehdeht un klausitees, lā mahzitajs winnu eepreezinaja, pamahzija un us mirschanu fataisija. Bija wehl jauns wihrs, Hämmerling wahrda, weena flaidra swehtiba un debbes raffa preeksch nabbageem grehzineekeem. Tas mahzeja grehzineekam firdi kauseht. Tam bij engetu wahrdi us luhpahm un engelu mihlestibu firdi. Tas bij weens lihds zeesdams brahlis Annei un Sahnā. Sem winna azzim winni weens ohtram wissu warreja fazzihd. Winsch winnu mihlestibu nepasuddinaja wis, bet to tur pretti swehtija un tai spahrnus dewa, ar ko winni pahr wissahm pasaulēs behdahm debbesis warreja pazeltees.

Taggad arri nahza gaismā, deht la ihsti toreis winni bij schkirti tikluschi. Tehws Sahnā bij stahstijis, la Anne pee zitta wihra gribboht eet. Sahnis beidsot to bij tizzejis, kad Anni weenumehr par walti sem tā sinnama lohka bija gaidijis. Un kad winsch neko wairs par winnu nebij ne redsejis ne dsirdejis, tad winnam tā dshwiba nepanessama palikkufi. Bet winsch deem schehl schinnū pahrbaudischanas laika no wis pee Deewa palihgu bij mellejis, bet sawas behdas un dusmas wihtā nogremdejis. Tad ar tehwu fastrihdejees un us Franziju gabjis. Tē winnu speeduschi, par saldatu palikt un ar Frantschu armiju Wahjsemme eelausstees. Zaur to firds nabbagam arween smaggala un smaggala palikka un prahs arween wairal fajuahs.

Un tā tad tas notikka, la Sahnis lahda wakkarā kroggā flittus beedrus fatikka. Tee winnam usdsehra un to usstubbinaja, winneem palihdseht, weenu Frantschu wirsneeku, sem kurra winsch deeneja, labbi sakaut.

Tas Sahnā gan labpatikka, jo winsch deesgan gruhstuma no scha warmakas bij iszeetis. Un kad wirsneeka mahju labbi pasinna, tad scheem blehscheem zellu rahdija.

Bet kad atskahrta, la winni gribbeja sagt un laupihd, tad dusmas to pahrnehma un winsch sohbinu wilzis wirsneeku aisstahweja un pehz palihga

brehza. Tanni leelâ bursi, kas nu iszehlahs, weens no teem sullaineem tikka nodurts, bet ne wis no Jahna. Tas ihstais flepkawa bija behdsis un winnam, kad bes samannas pee semmes bij krittis, affinainu nafi rohka bij dewis. Kad atkal usmohdabs, tad fevi paschu atradda faites un lehdes un nemaš newarreja saprast, ka tas wis ta bija notizzis.

Winsch gan wissu to pehz tihras pateesibas teefas preefscha isteiza. Bet ko tas lihdsjeja? Tas tal islikkabs, ka winsch buhtu tas wainigajs un arri tee dirwi blehschi, kas lihds ar winnu bija fakerti, prett winnu leezibu dewa.

Wissi trihs tikka pasuddinati us nahwi pee karratawahn. Bits neweens netizzeja, ka Jahnis beswainigs effoht ka til ween Anne un mahzitajs. Pats Annes brahlis winnu turreja par wainigu, bet nelaimigo jaunibas draugu gauschi noschebloja.

Anne neweenu paschu weetinu pasaulē nepasinna, kur winnai til labbi ap sirdi buhtu bijusi ka tanni tumfscha zeetuma, kur Jahnis bija. No rihta zeldamees Jahna zeetums tai stahweja preefsch azzim un winna flaitija tabs stundas, lihds ta stunda klahb bija, kur ar sawu mihto mahzitaju pee zeetumneeka warreja. eet.

Annes sirds neretti bij dusmu un nemeera pilna. Winna daschureis labprahb karru buhtu eefahkusi ar debbesim un ar semmi. Ta pagebreja, lai mihtais Deewinsch winnai par labbu brihnumu darroht, ka lai Jahna nenoseedsiba nahktu gaisma.

Bet deenas un neddekas pagahja un neweens brihnumis nenotikka. Sau pufsgaddu tee trihs sehdeja tumfscha zeetuma un ittin flaidri tikka isklauffiti. Arri jaunus karratawas bij jabuhwe, jo wezzahs bij fakrittuschas.

Winna mahjas tuwuma, us pliktu kalninu eefahka tabs karratawas buhweht. Tur, kluffa lauka, kur Anne beesu bij sehdejusi un zihruka preezigai trizzinaschanai klausijusi — tur nu bij ta weeta, kur Jahnam, tam wis mihtakam zilwekam, kas tai bija pasaulē, tahda breefmiga nahwe bij jazeesch.

Anne Jahna deht netaunejahs. Winna to mihtloja zeetumam un karratawahn par spihstu. Un kad tas drohschfirdigs un duhschigs Jahnis arween bahlaks un kluffaks palikka, kad wissu sawu spehku un lepnibu atmetta un sawus zeltus Deewa preefscha lohgidamees fazzija: „Es esmu grehtojis preefsch tewis un preefsch zilwekoem un ne-esmu wehrts, ka manni sawz par sawu dehtu, darri ar mannim ka gribbedams!“ — tad Jahnis winnai gandrihs ka swehts islikkabs.

Un kam tad ne? Wai nestahw rakstihbts, ka debbesis preeks buhs pah weenu paschu grehzineektu, kas atgreeschahs no grehteem? Teescham, kad tahda ar sehdehm apgrubtinata rohka zeetuma tumfscha luhgdama prett debbesim pazekahs, tad ta teescham irr weena swarriga leeziba no ta Wissuspehziga warras.

Scho Deewa warru Annite toreis peedsihwoja

un tapehz sawas wisstflaitakabs stundas pawaddija zeetuma. Jahnis dewa arri Annes dwehselei spahnus us debbesim. Jahna azzis spihdeja weena gaisma, kas no augstakas pasaulē ispihdeja un kad Anne Jahna azzis flattija, tad arri winna palikka kluffu un padewahs Deewa prahbun un ar meerigatu sirdi flattija us to breefmigo nahwi, kas Jahnam bij jazeesch, lai gan wainigs nebija.

To gan stinnams winna beesu dohmaja, zil jauki tas buhtu, kad Jahnis ne wis us nahwi bet us mihschigu zeetumu tiktu pasuddinabts un kad winnai tad buhtu pakauts bijis, Jahni karru deen, kaut arri us weenu paschu stundiau, apmekleht un winnam kahdu eepreezinaschanas un mihlestitas wahrdu fazzihb. Tas tal buhtu labbat' bijis ne ka tahdu breefmigu nahwi zeest. Un pa scho zeltu winnu mihlestita wehl flaitat' us debbesim buhtu pazehlsufchs, lai gan zaur krustu un kaunu.

Bet winnas dohmas nebija wis Deewa dohmas.

Ta laiks aishgahja un nahwe atnahza. Tanni deena preefsch noteefaschanas Anne beidsamo reis bija pee Jahna.

Kad zeetuma fargs winnus issehkhra, tad Jahnis teiza: „mannim tew' wehl weena luhgschana jaluhds, Annit'! Tu effi stipra meita. Darri mannim nu arri to pehdejo mihlestitu un effi pee mannas noteefaschanas klahb, ka lai tawas mihtas aztinas buhtu tabs pehdejahs azzis, kurras mannas azzis schinni pasaulē flattahs!“

Annite winnam to apsohlija.

Ta bija breefmiga nakts, kas sneedsahs no weenas deenas lihds ohtrai itt ka tumfschs tilts, pa kurru Annites sahpu pilnai dwehselei bij jastaiga.

Un nu noteefaschanas deena bij klahb! Wissu Gokas pilsehta kusteja. Bija tahds bursis, itt ka kahds lehninsch buhtu krobnejams.

Un kas ta bija par deenu! Mihta pawaffara bij atnahkusi ar wissu sawu flaitumu, ar saweem seedeem, ar sawu saldu smarshu un ar sawu saltumu.

„Ja, mans Jahni!“ — ta Annite fazzija — „pawaffara wehl reis tewi sweizinahs! Un winna zaur zeetuma fargu, kam Annite bij mihta, Jahnam stelleja flaitu pukku kuschki itt ka pehdejo mihlestitas apweizinaschanu.

(Us preefschu wehl.)

## Appini un meeschi.

(Berthold Auerbach.)

### 1. Slintis.

Preefsch sawas mahjas us benka sehdeja jahschu jaunus puika ar saldata zeppuri us galwu ar faihguishu waigu.

Paschulait' zeema kasaks, wezs saldats ar gohda rubli pee kruhtim, no teefas namma nahza un pee Frantscha — ta jaunam puisham bij wahrda — apstahdamees fazzija:

„Wai jau sinni, ka Seedinisch wijs wairaf' rentes par teem tihromeem fohljis, ka libd' schim taws raddineeks Almintinsch, irr rentejis un ka Almintinsch baltu spaudams un warren apflaites aifgahjis? Klau, Franzi, es esmu taws draugs un tapehz tewim par labbu runnaju. Tu mislo Almintina weenigo meitu, to flaissto Maddaku un to mehr draudsibu turri ar Seedinu, ka neween wijs zeems eenihst un par uhdens sahbafo nosauz, bet kurru arri Almintinsch negribb ne eeraudsiht. Un wai tad par to warr brihnitees? Wai uhdens sahbafo nupat wehl Almintinu nau fahrdinajis ar teem tihromeem, to taws raddineeks til ilgus gaddus irr rentejis?“

Franzis atbildeja: „Tas teescham nau pareisi, ka wijs zeems un ihpafchi mums raddineeks, tas Almintinsch, Seedinu ta eenihst. To flaidri falku, lai gan Almintina Maddaku misloju un ar Deewa palihgu zerreju winnu apprezehet. Un kahdu launu Seedinisch tad ihsti darrijis? Wai tas irr grehks, ka winsch ka fweeschineeks te atnahjis un par sawu nauddu fewim zeematu pirzis? Kurram tad winsch launu darrijis? Ka us lunga mohdi gehrbjahs, par to jau neweenam nefas nekait. Un ka winni to par uhdens sahbafo nosaufufchi, par to winsch smeizjahs ween. Almintinsch manni arri jau pahrunnajas, lai es ar Seedinu nekahdu beedribu neturroht. Bet pats sinnu, kas mannim jadarra un no sawa pascha tehwa, ja wehl dsihwotu, pawehleschanu nepeenemtu, ar kurru mannim draudsibu buhschoht turreht, ar kurru ne. Itt tapehz no Seedinu neatrauschohs, ka wiffi winnu sawz par uhdens sahbafo un to eenihst.“

Kasaks fazzija: „Wai tihscham Almintinu gribbi kaitinaht, ar Seedinu draudsibu turredams? Tad laikam pehz Maddakas wairs neprezesees? Laikam gan Maddaka beidsiht tehwan gribb paklausiht un wezzafaja dehlam Klahwan par fewu palitt?“

„Maddaka pee Klahwa es tad kad flauzamu gohwi par rubli warrehs pirkt!“ Ta Franzi pasmeedamees atbildeja, firdi pahrllezinachts, ka Maddaka muhscham zittam nepeederrehs ne ka winnam.

„Bet kam tad no ta laika, kamehr no karra deenesta effi atstahjees un pee mahtes effi fahjis dsihwoht, tahds fa-ihdhis effi un semneeka darbu kreetni negribbi strahdabt? Wai teescham flinks effi, ka laudis runna?“

„Tu ar mannu nelaika tehwu wehl lohpa effi deenejis un winnam ustizzams beedris effi bijis. Es ar tewim runnafchu itt ka ar sawu tehwu. Es ar leelu preeku esmu pahrnahjis zeema. Bet kamehr mannim tahs kibbeles ar Almintinu, tomehr wijs mans preeks suddis. Ar bruhtes tehwu eenaida dsihwoht teescham irr gruhsta leeta.“

„Muhfu kibbeles fahlfuschahs ar to appinu dahrsu, to Seedinisch eetaifjis. Es esmu preezajees, to Seedinisch zaur appinu lohpschanu til daudj isdab-

bujis is tahda flitta semmes gabbala. Almintinsch turpretti breefmigi errojees. Winsch ta muld: agraf' Baltzeemeeschi deht saweem kweescheem flaweni bijufchi. Taggad turpretti nahburgi teiks: Baltzeemeescheem irr tee wifflittakee appini.“

Bet lai gan mannas Maddakas tehws ta nurd, tad tomehr tapat darrifchu ka Seedinisch un sawa wifflittaka semmes gabbala eetaififchu appinu dahrsu.

Muhfu semneeki dohma, kad til ween strahda ka lohps, tad peeteef. Bet winneem wiffahs. Sastrahda ka zilwekam, prohti ar prahtu un sinnu. Es ne-esmu wis par welti karradeenesta bijis. Es pasihstu pasauli.

Almintinsch mannim arri tadeht turr launu prahtu, ka to puifi ne-atlaischu, to mahte peenehmufi toreif kad deenesta biju. Bet tadeht wehl ne-esmu flinkis. Es winnu tuhlt, schodeen wai riht, tal newarru aifraidiht. Mannim arri wehl japeeraddinajahs pee semmes darbeem. Es arri turrus uf sawu gohdu. Ja mannim pahrmitt, ka flinks esmu, tad par spihiti itt neko nestrahdaju. Pats sinnu, kas mannim jadarra. Neweens lai nedohma, ka es uf winna flubbinaschanu gaidu. Mannim fohlmeistara wairs newaijaga.“

Kad Franzi ta bij isleeljees, tad kasaks no winna atwaddijahs.

Wai Frantscham bij taisniba ta runnadamanam?

No saldatu dsihwes pahrnahjis un sem tehwu nestahwedams, kas jau preeksch ilgaka laika bij mirris, Franzi til ween gruhiti eekuhlahs semneeku dsihwe un semneeku gruhthos darbos. Winsch tadeht labbal' fadraudsejahs ar Seedinu, to ta sawzamo uhdens sahbafo ne ka ar ihsteem semneekeem.

Seedinisch nebij ne muifschneeks ne semneeks. Jau winna apgehrebs parahdija, ka widdu atrohdotees stary abbeem. Seedinisch pilzsehtas fohlka bij imahzjees un winnam arri netruhka naudas, par to Baltzeema weenu leelu zeematu par dsimtu bija pirzis. Winsch bij tahds wihrs, kas nekahda darba nekamejahs, bet kas turklaht sawu muifschinu newaldija pehz wezza erradduma, bet ar prahtu un sinnu.

Par to nu Baltzeemeeschi, ihpafchi Almintinsch, to nihdeja, ka gudraks gribbeja buht ne ka winni.

(Us preekschu wehl.)

### Zai fargajahs!

Muddens nu klah, un zeffi paleef flitti ta ka pawaffara, kur seema ar waffaru mihjahs, tapehz kataram kam no Delgawas us Saldu jabrauz padohmu dohdam, lai fargajahs no ta dilifchona, kas pa scho zeffu reisneekus webd, jo dilifchona turretajs ne til ween sawas norunnas nepeepilda, bet arri reisneekus zaur sawu rupjibu un beskaunibu wahrdfina un kaitina. Zaur scheem raksteem warr katris pahrllezinatees, ka tas dilifchona turretajs ar saweem passafschireem apeetahs.

Isgahjufcha pawaffari kahbai dahmai ar diweem

behrneem waijadseja no Selgawas us Saldu tift, tadeht winna nehma preeksch fewis un behrneem trihs sehdektus dilischonâ, un dilischona turretajs apnehmahs pullsten astonôs no rihta no Selgawas isbraukt; bet ap scho laiku wehl, fur jau isbraukt waijadseja nebij wehl ne sirgi juhgti. Pehz kahdahm stundahm un daschadahm isrunnahm dilischona turretajs liffa sirgus juhgt — ne wis dilischonâ, bet plahnwahgôs. Dahma to redsedama nobihstahs un prassa, kapeh; winnai plahnwahgôs buhs braukt, kad norunnahs dilischonâ? Us tam teef atbildchts, ka zeffi taggad effoht flitti un plahnwahgôs effoht weeglata braukschana. Dahma negribbeja tannis wahgôs braukt, kad arri to eemafatu naudu paspehletu, un taisijahs zittur labbaku mehleht, bet dilischona turretajs dahmu meeriradams teiza, ka plahnwahgi effoht weegli, winnôs warroht drohschi braukt, un buhschoht arri norunnatâ laikâ Saldû tift. Dahma winnam tizzedama ar Deewa palihgu apnehmahs lihdsi braukt.

No eesahfuma gahja labbi gan; bet meschâ tiftuschem zelsch palikka flittaks un braukschana pamasam ween us preekschu gahja, kamehr pee kahda pakalna, kas ar leddu apfallis, sirgi pa wissam apstahjahs, nu lai gan kutscheers neschehligi lohpinus kahwa, tomehr tee ne sohla nespehra. Beidsiht tas kutscheers ar rupjeem wahrdeem pawehleja, lai dahma un behrni kahpjohht no wahgeem un eimohht kahjahm sirgi newarroht pawillt. Kad nu dahma redseja, ka us tahdu wihst us preekschu netiks, tad kahpa ahra un gahja kahdas werstes kahjahm lihdsi frohgam, fur sirgus barroschoht. Kad nu laiks bij prohjam braukt, tad kutscheers dahmai prassa atkal naudas. Dahma atbild, ka Saldû buhschoht dabbuht, ja wehl kas nahkotees. Pehz tam winnai waijadseja peežas stundas gaidiht. Pa scho laiku kutscheers wahgus, fur jau preeksch tam daschadas leetas eeschâ, wehl wairaf peekrahwis. Dahma tadeht sazija, ka sirgi tahda wesumu newarroht willt, kad winna lihdsi ar behrneem eesehdichotees. Us tam schis rupji atbild: „Kas man par dalle, wai Suhz wahges sehdet jeb ne; Sums waijadsei sinnet, ka plahnwahges ne kad bes fraktem nebrauz. Kad ta brauksan Sums eet pamasam, tad warreet bes kawefan eet kahjahm.“

Dahma gan nu wahgôs eesehdahs, bet tomehr nomannija, ka drihs atkal buhs kahjahm ja-eet. Un tâ arri notikka. Kahdas sefchas werstes brauktuschem waijadseja atkal ahra kahpt jo kalns bij preekschâ. Un schoreis bij ne weenu, bet wairaf stundas kahjahm ja-eet un lihdsi ar maseem behrneem pa dubteem un pelkehni jabradda. Peekuffuschi un samirkuschi tiffa kahdâ frohgâ, fur atpufusches, zittus wahgus un kutscheeru peenehma, lai warretu gallâ tift, jo kahjahm sches trihs reisneeki nespehja wairs eet un ar teem plahnwahgeem no Selgawas newarreja ne kahdâ wihse uspreekschu tift.

Dimpadsmit stundas wehlat arri tas pirmais kutscheers Frauenburgâ ceraddahs un tuhlin prassija naudas; dahma sweschumâ buhdamu un nesinnadama, fur palihgu mehleht, maffaja, zil schis pagehreja.

Dahma turra to par derrigu, schahdus wahrdus gaismâ laist, jo zittam warretu tapat eet ka winnai, un pateesi tahda reisofchana newarr buht weeglanu patihkama, kad diwlahrtigi jamakfa, rupjibas un kaitinaschanas jazeesch un turklat wehl kahjahm ja-eet.

### Arri wallodas pratteji.

Snga. Tas irr labbi, Tihrum, ka tu nahzi; man ar tewim kas jarunna.

Tihrums. Ko labba?

Snga. Es nopirku jauno Latweeschu-Wahzu wahrdu grahmatu, un gribbetu tawu spreedumu par scho grahmatu dsirdeht.

Tihrums. Wahrdu grahmata irr kohti labba un derriga un pee tam wehl kohti lehta.

Snga. Tâ es dohmaju arri, bet tiffai nesaprohtu, kapeh; wahrdu grahmata, jauno ortografiju (rakstibu) peenemdama „h“ irr paturejuse?

Tihrums. Tas bija wajadsigs. Buhtu „h“ atmetuschchi, tad nesinnatu, ka Latweeschchi no Wahzeeschem rakstichanu mahzijusches, jo „h“ tiffai Wahzu wallodâ peenemts par garruma sihmi.

Snga. To gan saprohtu. Bet fakki, kapeh; wahrdu grahmatai naw arri Latweeschu wirkrasta, ka par prohwi Kreewu-Latweeschu-Wahzu wahrdnizei wirkrasts wiffâs trihs wallodâs?

Tihrums. Tas ar smalku nodohmi darrihts; tas sihmejahs us Latweeschu dabbu: til lihdsi ka Latweetis kahdus wahrdus pa wahziskam mahf, winsch tuhlinas Wahzeetis; peenemm Wahzu wahrdu, walla Wahzu swahrkus, nosauz sawas tautas brahkus par „baureem“ u. t. j. pr.

Snga. Ut Tihrumin! kas tu par warrenu tultu! bet isskaidro man, kapeh; wahrdu grahmata wiffu rupjakee wahrdi usnenti?

Tihrums. Wahrdu grahmata waijaga wiffus wahrdus usnemt, un kad rupjohs wahrdus nebuhtu usnehmuschchi, tad gandrihs sweschineeki warretu dohmaht, ka mehš Latweeschchi effam smalki laudis.

Tahmeneeks.

### Dsirfstele.

Leelas tautas lohzeklis buhdams majai tautai pahri nedarri; ir tai Deews sohbus un sohbugallus dewis par pahrestibu atkohstees.

Atbildedams rebaktehs A. Leitan.

No Bensures atwehlehts.

Rihgâ, 5. Oktober 1872.